

LA VAGA GENERAL VILAFRANQUINA DE 1911

RAMON ARNABAT I MATA

L'any 1911 culmina un procés de reorganització obrera i patronal a Vilafranca que farà que s'endureixin les posicions d'ambdues parts a l'hora de negociar les reivindicacions obreres. Aquesta situació portarà a un seguit de vagues, que tindran el seu màxim exponent en la vaga general de Vilafranca que s'inicià al mes de juliol i durà fins al mes de novembre.

LA VAGA GENERAL VILAFRANQUINA DE 1911

TREBALLADORS I EMPRESARIS S'ORGANITZEN

L'any 1911 culminà el procés de reorganització de les associacions obreres a Vilafranca, la qual va prendre una nova embranzida l'any 1910.

Aquest procés reorganitzatiu no fou un cas aïllat dels treballadors vilafranquins, sinó que s'inclou dins la dinàmica del moviment obrer català, i el seu màxim exponent fou, precisament aquest any, la formació de la Confederació Nacional del Treball (CNT), en el congrés obrer celebrat al setembre.

L'organització obrera vilafranquina, la Federació Local Obrera (FLO), participà en la preparació de l'esmentat congrés,⁽¹⁾ que era de les més fortes de Catalunya i comptava amb 529 afiliats, agrupats en onze seccions: agricultors, carreters, paletes, peons de magatzem, peons paletes, sabaters, fusters, constructors de carruatges, barbers, rajolers i serradors.⁽²⁾ Aquests afiliats representaven més de la meitat dels treballadors per compte d'altri que hi havia a la vila i, de ben segur, agrupaven la major part dels treballadors d'empreses de més de cinc treballadors. Per la seva banda la patronal també s'organitzà i al mes de juny es forma la Lliga Patronal.⁽³⁾

Aquesta forta organització obrera i patronal feia preveure que els conflictes esclatarien sovint, i que les dues parts enfortirien les seves posicions. Potser per això, a principis d'any, es constituí la «Junta Local de Reformas Sociales», un organisme mixt que pretenia moderar la lluita

de classes. La realitat era que aquest organisme de caire governamental fallava sovint a favor dels empresaris, i això motivà que la FLO es negués a participar-hi.

ELS PRIMERS CONFLICTES

La societat de carreters aconseguí que la patronal del sector accedeixi a la jornada de vuit hores i a un increment dels sous. El mateix aconseguí els paletes, després de presentar la seva plataforma de reivindicacions.

Al mes de febrer seran els serrallers els que aconseguiran les nou hores, una menys de les que venien treballant fins llavors. Els peons de magatzem també presenten la seva plataforma, que contempla un increment del sou i, en aquest cas, ha d'intervenir com a mitjancer l'Ajuntament perquè s'arribi a un acord.

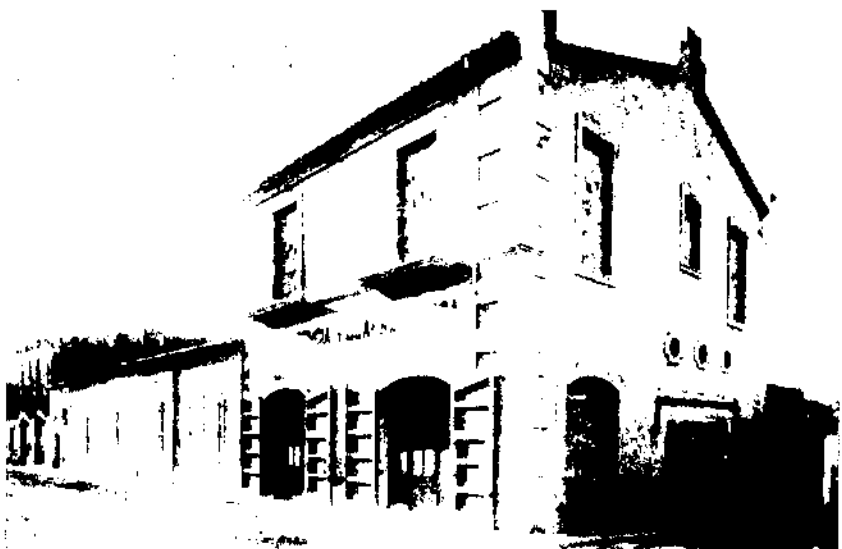
Els motors començaven a escalfar-se, i l'Ajuntament, en la mesura del possible, intentava ajudar els empresaris: suspensió de reunions de treballadors, registres als domicilis particulars dels dirigents obrers... Malgrat tot, els treballadors continuaven amb les seves reunions i mítings, com el del mes de març al Teatre Principal.⁽⁴⁾

A principis d'abril, la societat dels constructors de carruatges i dels ferrers declaren la vaga al ram, perquè havien declarat el boicot a un treballador que havia fet d'esquirol i no volien treballar al seu costat. A més, havien presentat una plataforma reivindicativa basada en la jornada de nou hores i el reconeixement de la societat obrera, que no va ésser acceptada. Els empresaris intentaren portar esquirols de Barcelona, i la vaga comptà ràpidament amb la solidaritat de la FLO i les altres seccions vilafranquines.

Els empresaris, davant la resistència obrera i el fet de no trobar esquirols a la comarca, es dividiren, i així hi hagué empresaris que acceptaren les reivindicacions dels treballadors i d'altres que no. Als tallers dels primers es reemprengué el treball, mentre als segons se'ls declarà un boicot total, seguit de forma massiva a Vilafranca i la comarca. El comitè de vaga canalitzà la lluita obrera i organitzà la solidaritat, que tingué com a punt culminant un míting⁽⁵⁾ que comptà amb una massiva

La important societat dels boters va prendre actituds, a les darreries del conflicte, en desacord amb les altres societats obreres.

La "Beneficencia Villafranquesa" es destacà per l'ajut al sector més necessitat dels obrers en vaga, la qual es va allargar durant tretze setmanes.

assistència i que va fer donar marxa enrera als empresaris, i acceptar, després d'haver-se format una comissió d'arbitratge, les reivindicacions obreres.

Aquesta vaga, i tot el procés de solidaritat amb el qual comptà, influí decisivament en els ànims obrers, ja que retà clar que els treballadors, organitzats amb llurs respectives seccions i comptant amb la solidaritat dels altres treballadors, podien aconseguir les seves reivindicacions. També influí en els empresaris, ja que els rajolers veieren acceptada la seva plataforma només presentar-la (demanaven nou hores i sous de quatre pessetes per als oficials i tres i mitja per als peons).

Les reunions obreres i els mítings se succeïren, i així als clàssics de l'1 de maig,⁽⁶⁾ s'hi afegiren els de solidaritat amb altres treballadors de Catalunya.⁽⁷⁾

ESCLATA EL CONFLICTE

Al mes de juliol la societat d'obrers serradors mecànics i similars presentà la seva plataforma i, tan sols, dues empreses l'acceptaren. En aquestes es continuà treballant i en les altres es declarà la vaga. Un sector dels empresaris, encapçalats per Pelegrí Güell, es mostraren inflexibles en les seves postures, mentre empresaris d'altres sectors començaren a amenaçar amb l'acomiadament els obrers associats. Tot sembla indicar que, després del mal tràngol que havien passat en el conflicte dels constructors de carruatges, ara, volien prendre l'ofensiva contra l'associacionisme obrer.

La FLO de nou organitzà la solidaritat amb els treballadors en vaga. I, en un míting, al qual assistiren més de sis-centes persones, es decidí declarar el boicot a les empreses afectades pel conflicte.⁽⁸⁾ Els fusters decidiren que no es treballés amb cap serra mecànica en solidaritat amb els seus companys serradors, i declaren el boicot i la vaga a les empreses que ho fessin.

La greu situació social portà a la vila un delegat del governador, que només freqüentava els ambients empresarials. Malgrat tot, la tensió no feia més que créixer, i altres sectors, en defensa de les seves plataformes reivindicatives, també es declaren en vaga. L'alcalde es veié obligat a

intervenir actuant com a mitjancer, i aconseguí solventar alguns conflictes, però el que estava en l'origen no s'aconseguí solucionar. Els mitings se succeïen i els obrers vilafranquins rebien la solidaritat dels treballadors de la comarca i d'altres llocs de Catalunya.⁽⁹⁾

A finals de juliol la situació s'havia estabilitzat, els obrers en vaga continuaven guardant les seves eines a l'Ateneu obrer. Els treballadors del ram que treballaven a les empreses que havien acceptat la seva plataforma marcaven amb un segell de la societat obrera els seus productes perquè, així, es distingissin dels que es produïen, amb esquirols, als tallers que se'ls havia declarat el boicot. L'intent d'un empresari d'un altre sector de treballar amb aquests productes era respost, automàticament, amb la vaga dels seus treballadors, com succeí en més d'una ocasió entre els fusters.

A principis del mes d'agost, tot i que es comença a parlar de la possibilitat d'una vaga general a la vila, la FLO decidí mantenir les seves formes de lluita.⁽¹⁰⁾ Però els acomiadaments dels dirigents obrers més representatius se succeïen a diferents sectors i la situació es feia insostenible, tot i que alguns acomiadats aconseguïren feina a la comarca gràcies a la solidaritat dels treballadors. La patronal pretengué aprofitar la situació i oferí l'acabament del conflicte acceptant algunes reivindicacions que havien originat la vaga, però mantenint els acomiadaments. La resposta obrera es donà en un gran míting, en el qual el crit unànim fou el de: *Visca la vaga!*⁽¹¹⁾

El nombre de vaguistes era d'uns tres-cents i afectava diferents sectors: fusters, pintors, carreters, serradors, constructors de carruatges, serrallers, paletes i ferrers.⁽¹²⁾

LA VAGA GENERAL

La patronal, espantada pel caire que havia pres el conflicte que ella mateixa havia provocat, va fer portar quaranta números de la guàrdia civil, i l'Ajuntament inicià un seguit de denúncies contra els dirigents obrers. Dos d'aquests dirigents, Altimir i Joan Alujas, foren detinguts en el moment de prestar declaració i, posteriorment, passejats per la Rambla, manillats, per espantar els obrers. Lluny d'aconseguir-ho, els treballadors declararen la vaga general, tot reclamant la llibertat dels seus companys i el dret d'associació obrera.⁽¹³⁾

A diferents indrets de Catalunya se celebraren actes de solidaritat amb els obrers vilafranquins en vaga. La patronal, enfortida ara per la presència de la guàrdia civil i la repressió policial, pretengué renegociar individualment els contractes de treball, signats fins llavors per les societats obreres. Els registres policials seguiren i l'Ajuntament combinà la repressió amb els intents de mediació, boicotejats una i altra vegada pels empresaris.

Després de vuit dies de vaga general la FLO proposà, com a mitjà de resistència i lluita, de fer la competència, és a dir, que els obrers treballessin pel seu compte. Algunes societats acceptaren la proposta, i constituïren societats cooperatives com els constructors de carruatges.

Per tal d'intentar refredar la situació, els dos dirigents obrers engarjolats foren posats en llibertat sota fiança de 3.000 pessetes (equivalien al sou que guanyava un paleta treballant durant dos anys).⁽¹⁴⁾ Aquest fet propicià que es caminés cap a una negociació, i que s'arribés a un acord tripartit: obrers-empresaris-administració, que significava que tots els obrers acomiadats serien readmesos amb les mateixes condicions d'abans de la vaga, i el reconeixement de les societats obreres com a representants legítims dels treballadors. A més, es deia que s'acceptaria l'acord del tribunal arbitral creat per solventar el problema que havia originat el conflicte en el sector dels constructors de carruatges. En conjunt, aquests acords significaven una clara victòria dels obrers i de les seves societats. Però, quan s'estava a punt de signar els acords, els obrers descobriren que sols havia estat una maniobra de la patronal decidida en una reunió anterior, per tal que els obrers entressin a treballar i després individualment renegociar les condicions de treball. Això va fer que, a excepció dels boters, cap societat obrera acceptés signar l'acord esmentat.⁽¹⁵⁾

Davant el fracàs de la maniobra patronal, a l'agost, l'Ajuntament decideix reemprendre la via repressiva i, així, són detinguts i engarjolats quatre dirigents obrers, a més dels dos esmentats més amunt, Mas i Ramon Via.⁽¹⁶⁾ Malgrat això, els obrers continuaren units i mantenien la vaga general a excepció dels boters i dels dependents d'escriptori, així com d'alguns esquiroles de fora contractats per la patronal. Els enfrontaments entre esquiroles i obrers en vaga sovintegen, i els primers han d'anar sovint protegits per la «benemèrita».

EL DESENLLAÇ

Després de tretze setmanes en vaga, al setembre, es soluciona la del sector de serradors mecànics que havia originat el conflicte, en acceptar la casa «Aixela» les reivindicacions obreres. I, des de la presó, els obrers engarjolats demanen que la lluita continuï per aconseguir les millores laborals a tots els rams.⁽¹⁷⁾ Alguns sectors aconseguiren les millores sol·licitades i anaren reincorporant-se al treball, però la situació conflictiva es mantingué fins al novembre, malgrat la suspensió de les garanties constitucionals a finals de setembre, arran d'una vaga general convocada per la CNT.

Al novembre, la pujada al poder de Canalejas significà una dura repressió sobre el moviment obrer, i tant la FLO com les societats obreres vilafranquines foren clausurades i dissoltes, la qual cosa deixà, d'aquesta manera, els treballadors indefensos. Als treballadors, no els restà altra alternativa que tornar a la feina, tot i que molts aconseguiren que se'ls respectessin els drets i millores aconseguits abans de la vaga. El 13 de gener de 1912 sortia de la presó l'obrer que restava engarjolat, sota una fiança de 1.000 pessetes.

6. - VILAFRANCA del PENEDÈS. - Plaça de Jaume I

Aspecte de la plaça de Jaume I al primer quart de segle.

Aquesta vaga no comptà amb el recolzament dels socialistes, però sí amb el de la CNT i, malgrat el seu final, mostrà als obrers vilafranquins que el poder omnipotent de la patronal podia anar en orri amb la lluita, l'organització i la solidaritat obrera. I la lliçó fou ben apresada, com ho mostrarà la forta organització obrera vilafranquina dels anys vint i trenta, però això ja és una altra història.

NOTES

- (1) *Solidaridad Obrera*, núm. 84, de 15 de setembre de 1911.
- (2) *Solidaridad Obrera*, núm. 83, de 8 de setembre de 1911.
- (3) *Fructidor*, núm. 121, de 3 de juny de 1911.
- (4) *Fructidor*, núm. 109, de 24 de març de 1911.
- (5) *Fructidor*, núm. 114, de 28 d'abril de 1911.
- (6) *Fructidor*, núm. 117, de 6 de maig de 1911.
- (7) *Fructidor*, núm. 124, de 15 de juliol de 1911.
- (8) *Fructidor*, núm. 127, de 15 de juliol de 1911.
- (9) *Fructidor*, núm. 129, de 29 de juliol de 1911.
- (10) *Fructidor*, núm. 130, de 5 d'agost de 1911.
- (11) *Fructidor*, núm. 131, de 12 d'agost de 1911.
- (12) *Ibidem*.
- (13) *Fructidor*, núms. 132 i 133, de 19 i 26 d'agost de 1911.
- (14) *Fructidor*, núm. 133, de 26 d'agost de 1911.
- (15) *Ibidem*.
- (16) *Ibidem*.
- (17) *Fructidor*, núm. 136, de 16 de setembre de 1911.